عبدالباري جهاني ۲۰۱۹/۰۷/۲۶

ملي وحدت
زموږ د تاريخ په رڼا کي

څلورمه برخه

د شاه شجاع له وژل کېدلو وروسته:

د شاه شجاع له وژل کېدلو څخه وروسته، د څه باندي شپږو مياشتو لپاره، چي اميردوست محمدخان بيرته کابل ته ستون سو، د کابل ښار او شاوخوا سيمو چنداني د کراری مخ ونه ليدی او د قومونو د مشرانو تر منځ هره شېبه نوي نوي اختلافات پيدا کېدل. د شاه شجاع دوهم زوی فتح جنګ په بالاحصار کي پاچا سو. امين الله خان لوګري هغه ته بيعت وکړ او ځان يي د هغه نايب مقرر کړ. غلجيو او قزلباشو مشرانو د هغه سلطنت ومانه او نايب امين الله خان له نواب محمدزمان خان څخه وغوښتل چي د کابل له ښاره څخه ووزي او کنه نو د خپلي سرکښی سزا به ويني. بارکزيو د فتح جنګ پاچهي ونه منله او بيا يي نواب محمدزمان خان خپل پاچا کړ. دواړو خواوو ډېر ژر په مخامخ جګړه لاس پوري کړ. جنګ له لومړي سره،امين الله خان او فتح جنګ پيل کړ. د مي پر لومړی نېټه کور په کور جګړه ونښته او په ټول ښار کي اړودوړ وو. د مي پر دوهمه د بارکزيو خوا غالبه سوه. امين الله خان، په دغه وخت کي، يوه لويه اشتباه وکړه او هغه دا چي د کابل روحاني مشر ميرحاجي يي ګرفتار کړ او غوښتل يي په دې توګه مخالفين کمزوري کړي. په داسي حال کي چي د هغه دغه حرکت د هغه په مقابل کي ټول کوهستانيان را وپارول. خلکو يي پر کور باندي حمله وکړه ؛ د هغه ټوله شته مني يي وسوځول؛ د هغه نوکران يي ونيول او هغه مجبورسو چي بالاحصار ته ننوزي. فتح جنګ، په ظاهره داسي ښودله چي ګواکي د امين الله خان طرفداري کوي او هغه له دښمنانو څخه ساتي مګر په باطن کي يي غوښتل چي امين الله خان او د هغه پوپلزي ملګري، کابل ته د جنرال پالک په رارسېدلو سره، انګليسانو ته تسليم کړي. امين الله خان ته د بالاحصار د دروازو له پرانيستلو څخه يي اصلي مطلب هم دا وو چي هغه او ملګري يي ښه په کنټرول کي وساتي. امين الله خان پوهېدی چي وضعيت يي خطرناک دی او هر څه يي له لاسه وتلي دي او اعلان يي وکړ چي غواړي انګليسانو ته تسليم سي او پرېږده چي هغوی يي غرغره کړي؛ ځکه چي له بالاحصار څخه دباندي يي د بارکزيو په څېر خطرنګ او غښتلي دښمنان درلودل.

ارسال مقالات: info@arianafghanistan.com و يا spineghar@gmail.com

له بالاحصار څخه پر ښار باندي د توپونوډزي پیل سوې او د ښار خلکو یوې او بلې حواته څغستل. په بالاحصار کي پنځه زره عسکر پراته وه او د ګولیو او باروتو هیڅ کمی نه وو. ټولي پیسي د فتح جنګ په لاس کي وې او هغه خپلو طرفدارانو ته په خلاص لاس وېشلي. خو له بارکزیو سره چنداني پیسي او مهمات نه وه.

اکبرخان چي دا وخت له جلال آباد څخه پر شا سوی وو؛ نو کپتان میکینزي یې، چي له ده سره بندي وو، جنرال پالک ته د مذاکراتو لپاره لېږلی وو، چي د کابل له حالاتو څخه اطلاع ورته ورسېده. کله چي میکینزي را ورسېدی او د جنرال پالک پیغام یې ورته را ورساه نو اکبر خان هغه بیرته جنرال پالک ته واستاوه او پخپله له پوتینجر او ټروپ سره د کابل پر لور روان سو. په کابل کي یې داسي آوازه ګډه کړه چي له جنرال پالک سره یې جوړه کړې او هغه یې تر شا ولاړ دی. ډېر هغه کسان چي تر دغه وخته پوري بې طرفه وه د سردار د دې آوازې له اورېدلو سره د هغه ملګري سول. خان شیرین خان او د هغه قزلباش ملګري، چي تر دغه وخته پوري چنداني فعال نه ول له اکبرخان سره ملګري سول. ډېر ژر معلومه سوه چي د امین الله خان او د فتح جنګ قواوي به د اکبرخان او د هغه د ورسره ملګرو په مقابل کي داسي ماته وکړي چي بالاحصار به په بشپړه توګه د اکبرخان لاسته ولوېږي. البته یوازي د بالاحصار حاکم موقعیت نه وو چي اکبرخان ته یې پر خپلو رقیبانو باندي برلاسی ورکاوه بلکه له هغه سره د فتح جنګ ټولي خزاني هم د اکبرخان لاسته ورتللي. فتح جنګ بله لاره نه درلوده او د جنرال سېل د قواوو پخواني سیاسي آمر میګریګور ته یې ولیکل چي د ده قواوي د اکبرخان په مقابل کي د مقاومت توان نه لري او که انګلیسیان د ده او د ده د کورنی لپاره، چي پلار یې لا د هغوی خدمتګاروو، ژر را ونه رسیږي نو بالاحصار او د کابل ټول ښار به د هغوی د دښمنانو لاسته ولویږي. کې ص ص ۵۳۲-۳۵

فتح جنګ، له دې ویري چي هسي نه بالاحصار د مخالفینو لاسته ونه لویږي او هر څه به یې له لاسه ووزي، د بالاحصار دروازې وتړلي او بیا قلا بند سو. محمداکبرخان چي د مې د میاشتي پر نهمه کابل ته رسېدلی وو، پر دوولسمه یې درې سیدان بالاحصار ته ولېږل او د اکبرخان له خوا یې په قرآن سوګندونه ورته یاد کړل. فتح جنګ هغوی ته یو شمېر قرآنونه وښودل چي بې شمېره مهرونه پکښې لګېدلي او ټول قولونه مات سوي وه. هغه ورته وویل چي که په دغو یادو سویو سوګندونو عمل نه وي سوی نو په نورو سوګندونو به څرنګه باور وکړي. سیدان بې جوابه سول او له بالاحصار څخه ناکام روان سول. وروسته محمدشاه خان بالاحصار ته ورغی او فتح جنګ ته یې وویل چي پاچهي به دده وي، محمداکبرخان به وزیر وي او امین الله خان به د هغه مرستیال وي. دوی به په ګډه یوځ جوړوي او له پاچا سره به یوځای د جلال آباد پر لور روانیږي. وروسته نو د بارکزیو سره جنګ په مخ کي دی. دا اختیار به د فتح جنګ وي چي کومه لاره خوښوي. په کابل کي پاتیږي او که له خپلو خزانو او کورنی سره بلې خواته ځي. فتح جنګ، چي په ځان کي یې د مقاومت توان نه لیدی، د محمدشاه خان پېشنهادونه ومنل او یو ځل بیا یې له انګرېزانو څخه وغوښتل چي کابل ته ورسي او دی او بالاحصار وژغوري. محمدزمان خان په دې جوړه خوشاله نه وو ځکه چي له ده سره په دې روغه جوړه کي سلامشوره نه وه سوې.کې ص ص ۵۴۳-۴۴

اکبر خان د مې پر نهمه، په داسي حال کي کابل ته ورسېدی چي د مشرانو ترمنځ د اختلافاتو له امله کابل وران ویجاړ او له خلکو څخه د ژوند لوری ورک وو. هغه د خپلي معمولي انرژۍ او عسکري طاقت په زور سمدستي د سدوزیو قواوي په خپله قلا کي محاصره کړې او د بالاحصار تر برجونو لاندي یې لوی او قوي ماینونه کښېښودل. یو ځل

بيايي خلکو ته ځان د اسلام مدافع معرفي کړ او وې ويل چي سدوزيان د کافرانو ملګري دي. ده مشرانو ته وليکل چي د ده اصلي هدف د کافرانو سره غزا ده او که څوک د اسلام دفاع کوي نو بايد چي د ده تر بيرغ لاندي راغونډ سي. په يوه هفته کي يې امين الله خان د رشوت په زور د سدوزيو له کمپ څخه بېل کړ. يوه هفته وروسته يې ميرحاجي، د کابل علما او کوهستانيان د ځان ملګري کړل. اکبرخان دغه راز د هندي عسکرو له هغو پياده او توپچي قواوو څخه، چي د انګليسيانو د وتلو په وخت کي له افغانانو سره ملګري سوي ول، يو کنډک جوړ کړ او د هغوی له عسکري مهارتونو څخه يې ښه کار واخيست. د اکبرخان پوځي قوه دوولس زرو تنو ته رسېدله او د فتح جنګ ټوله قوه ايله څلور زره تنه وه. يوه مياشت يې هم د بالاحصار له برجونو سره سورونګان يا ماينونه واولوزل، هم يې پرله پسي د توپچي حملې ورباندي وکړې او د جون پر نهمه يې فتح جنګ تسليمېدلو ته مجبور کړ. ډال ريمپل ص ۳۹۱

په بالاحصار کي د فتح جنګ هندوستاني او عربو جنګياليو نور د مخالفو سردارانو سره د جنګ توان نه درلود او فتح جنګ ته يې خواست وکړ چي له اکبرخان سره جوړه وکړي او دې جنګ ته، چي د دوی د ښځو او ماشومانو ژوند يې په خطر کي اچولی دی، خاتمه ورکړي. فتح جنګ هم له اکبرخان سره روغي ته حاضر سو. اکبرخان په بالاحصار کي ځای ونيوی او فتح جنګ ته يې وويل چي تر څو يې له زمان خان سره حساب په بشپړه توګه حل کړی نه وي کرار نه کښېني. له بالاحصار څخه دباندي، د محمدزمان خان او د هغه د روحاني ملګري ميرحاجي پيروانو پوښتنه کوله چي هغه سدوزی پاچا ولي پر تخت ناست دی چي د انګرېزانو دوست دی او ملت يې نه غواړي او خلکو پخوا لا محمدزمان خان خپل پاچا اعلان کړی دی. که څه هم چي کوهستانيانو د اکبر ملاتړ کاوه خو په دې وخت کي قزلباشو د اکبرخان له ملاتړ څخه لاس واخيست او د انګليسيانو سره د ملګرتوب خبري يې کولې. نواب زمان خان خو دعا کوله چي هرڅونه ژر جنرال پالک کابل ته ورسيږي؛ اکبر خان له کابل څخه تښتېدلو ته اړ کړي او د يوه لوی داخلي جنګ مخه ونيوله سي. د جون پر يوويشتمه د دواړو خواوو ترمنځ يوه سخته نښته وسوه. جنګ دري ساعته دوام وکړ. نواب زمان خان بشپړه ماته وکړه؛ دی او زامن يې ونيول سول. کور يې چور سو او د جنګ مشران يې ګرفتار سول او تر ممکنه حده پوري سپک وضعيت ورسره وسو.دا بری د فتح جنګ د هغي خزانې په زور ترلاسه سوی وو چي مخکي د اکبرخان لاسته ورغلې وه. نواب زمان خان وروسته پوه سو چي د ده ملګرو پيسي اخيستي وې او دی يې تباه کړی وو. هغه ته معلومه سوه چي د ده ملګري سردار محمدعثمان خان زرطلاوي او روحاني مشر ميرحاجي څلورزره طلاوي اخيستي وې او د ده خپل ورور محمددوست د جنګ په جريان کي د دښمن خوا نيولې وه. کي ص ص ۵۴۴-۴۵

نور نو فتح جنګ، تش په نامه، په بالاحصار کي پاچا وو او د چارو ټولي واګي د اکبرخان په لاس کي وې. اکبرخان د خزانې اختيار واخيست؛ د بالاحصار هغه هندوستاني عسکر يې پسي واخيستل چي د فتح جنګ په خدمت کي وه او خپل طرفدار او وفادار عسکر يې په کار وګومارل.

انګليسي بنديان، چي پخوا د نواب زمان خان په کور کي وه او هغه ډېر ښه نازول، د خلکو د زيات فشار او زور په وجه د روحاني مشر ميرحاجي کورته انتقال سوي ول. اکبرخان څو څو ځله د ميرحاجي کور ته ورغی او د بنديانو غوښتنه يې ورڅخه وکړه. خو ميرحاجي د هغه غوښتنه نه وه منلې. بالاخره اکبرخان له پيسو څخه کار واخيست. د ميرحاجي د پيسو شوق او حرص په کابل کي مشهور وو او هغه، د څلور زره روپيو رشوت په بدل کي، اکبرخان ته د بنديانو سپارلو ته حاضر سو. هغه کتاب ص ص ۵۴۶-۴۷

بنديان، له انګليسيانو سره د مذاکراتو د پيل کولو او له هغوی څخه د امتياز اخيستلو په منظور، د اکبرخان لپاره ډېره ښه وسيله وه. اکبرخان له جنرال پالک سره تماس ټينګ کړ. د جولای پر لسمه يې کپټان ټروپ، د حاجي بختيار په ملګرتوب، جنرال پالک ته واستاوه او د بنديانو د خوشي کولو په باب يې د خبرو غوښتنه ورڅخه وکړه. جنرال پالک نور د بنديانو له خوشي کېدلو او د

هغوی په باب له خبرو سره دونه علاقه نه درلوده لکه د کابل د نیولو او پر بالاحصار باندي د انګلیسیانو د بیرغ له رپولو سره چي یي درلوده. پالک اکبرخان ته احوال ورکړ چي ټول بندیان باید خوشي کړي او د انګلیسانو توپونه او غنمیت کړي مالونه باید وروسپاري. پالک په مقابل کي د هیڅ امتیاز ورکولو یادونه نه وه کړې. دا وخت پالک هم د پوځي عملیاتو لپاره کافي قوت په لاس کي درلود او هم له کابل څخه ځینو مشرانو هغه ته اطمینان ورکړی وو چي اکبرخان ته به اجازه ورنه کړي چي د انګلیسیانو بندیان ترکستان ته یوسي. کله چي کپتان ټروپ اکبرخان ته د جنرال پالک پیغام ورساوه نو اکبرخان په جواب کي ورته وویل چي جنرال پالک باید ده ته لیکلی جواب ورکړي. ضمنا یي له میجر پوټینجر او کپتان ټروپ څخه وپوښتل چي د جنرال پالک سره څه سلوک وکړي. میجرپوټینجر ورته وویل چي ستا لپاره تر ټولو غوره لاره دا ده چي بندیان جلال آباد ته واستوې او په دې توګه خپل ریښتین والی ثابت کړې. د بندیانو لیږل چي هر څومره ځنډیږي هغه د سردار په تاوان ده ځکه چي جنرال پالک به پر کابل باندي حمله وکړي. اکبرخان ورته وویل چي که جنرال پالک هغه ته لیکلی سند ورنه کړي چي د بندیانو له خوشي کېدلو سره به خپل پوځونه د افغانستان له خاوري څخه باسي نو هغه به بندیان سره بېل کړي او ټول به له جلا جلا ترکستان ته ولیږي او د پالک له پوځونو سره به مقابله پیل کړي. البته پوټینجر پوهېدی چي پر پالک باندي دا تهدیدونه اغېزه نه لري. هغه کتاب ص ص ۵۶۴ ـ ۶۵

موهن لال، چي زه یقین لرم، انګرېزانو ته د خپلي ژوري وفاداری او له افغانانو څخه د کرکي له امله یي، په خپلو خاطراتو کي کله کله له تعصب څخه کار اخیستی دی او له بندیانو، په تېره بیا له خپل ځان سره یي د ډېر بد سلوک په باره کي شکایتونه کړي دي لیکي چي سردارمحمداکبرخان زه څو ځله مابښامنی ته وبللم او کابل ته د جنرال پالک د پوځونو د نیژدي کېدلو په وخت کي یي زما سره سلا کوله چي هغه ته به زما مشوره څه وي. ځکه چي انګلیسان، که څه هم ښې او زوروي وسلې لري، خو ده ته د وسلو په زور هغومره ماته نه سي ورکولای لکه د پیسو د شیندلو په زور چي به د ده دوستان ورڅخه رانیسي او ماته به ورکړي. ما ورته وویل چي که څه هم چي هغه ته به زما مشوره یو اړخیزه ښکاري خو زما مشوره به دا وي چي خپل ځان لکه خپل پلار انګرېزانو ته تسلیم کړي او هغه به ښه سلوک ورسره وکړي. اکبرخان، چي په تاریخ او هر څه ډېر خبر ښکارېدی ماته وویل چي له ناپولیون سره د انګلیسیانو له سلوک څخه سړی قضاوت کولای سي چي د انګلیسیانو په قول باور کول نه دی په کار. هغوی نن یو څه وایی سبا بل څه کوي. نن قول کوي او سبا یي بیرته ماتوي. ځکه نو دی د انګلیسیانو په قولونو اعتبار نه سي کولای او جنرال پالک ته تسلیمېدل نه قبولوي. موهن لال وایی زه باید دا ووایم چي حقیقت د اکبرخان پر طرف وو او هغه په خپله خبره کي پر حقه وو. ځکه چي موږ ریشتیا هم ډېري وعدې کړي او بیرته مو ماته کړي وې او د انګلیسیانو د عزت او وقار ساتنه مو نه وه کړې او د قولونو د ماتولو د بدنامی ټپلي مو پر لمن پرتي وې. موهن لال دوهم جلد ص ص ۴۵۵-۵۷

دا وخت سردارمحمداکبرخان د کابل او بالاحصار ټول قدرت په لاس کي درلود. هغه په جلال آباد کي د جنرال سېل د قواو پخواني سیاسي آمر میګریګور، چي دا وخت د جنرال پالک دستیار وو، او جنرال پالک ته د فتح جنګ لیکونه په لاس ورغلي او هغه یي د افغانستان له خپلواکی سره د خیانت کولو په تور په بالاحصار کي بندي کړی وو. فتح جنګ د خپلو طرفدارانو په مرسته له بالاحصار څخه وتښتېدی او ځان یي د جنرال پالک د قواوو مرکز ته، چي دا وخت ګندمک ته رسېدلي وې، ورساوه.

« د سپتمبر پر لومړۍ نېټه، چي جنرال پالک، په ګندمک کي، خپلي قواوي تنظیمولې، یو په خاورو لړلی افغان، چي څیري جامي یي په تن وې، پر زاړه یابو سپور وو او درې تنه ملګري ورسره وه، د انګلیسانو کمپ ته ورغی. د جنرال پالک دوه تنه افسران برن او مایین د هغه مخي ته ورغلل او چي ښه رانیژدې سو نو هغو وپیژندی چي دا فتح جنګ دی. دوی پوهېدل چي هغه ورځ دوی مخکي د کابل پاچا بلل کېدی. له دې فراري سره په ډېره مهرباني سلوک وسواو د جنرال خېمي ته رهنمایی سو. او د ده په احترام د توپ ډزي وسوې. د انګلیسیانو په کمپ کي هغه ته ټول هغه وسایل چي د یوه پاچا له شان سره ښایي برابر سول.

فتح جنګ یو څه وخت د کابل په دربار کې یو بدبخته ګوډاګی شهزاده وو. هغه تش په نامه پاچا وو او سرې یې یوازې د پاچا سیورې بللای سي چې فقط د پاچا نوم وربانديي یادېدی. اکبرخان دغه بې مغزه او کمزورې پاچا په خپل واک کي اخیستی وو او هره ورځ يې کنټرول وربانديي زیاتاوه او په زور به یې له خپلي خوښي سره سم فرمانونه او مکتوبونه وربانديي لاسليکول...» کي ص ۵۷۱

د سپتمبر پر یوولسمه د جنرال پالک قواوي د جګدلک سیمي ته ورسېدې. اکبرخان، له وعدې سره سم، خپل بنديان هندوکش ته لېږلي وه او د انګلیسیانو له پوځ سره يې مقابلې ته تیارې کاوه.هغه د سپتمبر پر شپږمه کپتان ټروپ خپل کمپ ته وباله. کله چي هغه د سردار کمپ ته ورسېدی نو وې لیدل چي هغه نور مهم مشران له نواب محمدزمان خان، جبارخان، امين الله خان او محمدشاه خان او نور مشران راغونډ کړي ول او سلامشورې يې ورسره کولې. سردار له ټروپ څخه وغوښتل چي ګندمک ته ورسي او له پالک سره خبرې وکړي. مشرانو ویل چي که پالک د کابل پر لور حرکت ونه کړي نو دوی د هغه هر ډول شرايطو منلو ته تیار دي. ټروپ هغوی ته وویل چي اوس هيڅوک نه سي کولای چي د جنرال پالک فيصله بدله کړي او د ده ماموريت ګټه نه کوي. اکبرخان، د پالک د پوځونو سره د مقابلې لپاره، د خپلو پوځونو سره د بتخاک پر لور حرکت وکړ او د سپتمبر پر یوولسمه يې کپتان ټروپ او بايګریو خپل کمپ ته وبلل او هغوی ته يې وویل چي ده نه غوښتل چي له انګلیسي پوځونو سره جګړه وکړي مګر اوس پر شا کېدلای نه سي. انګلیسي افسرانو هغه ته وویل چي دا جنګ بايلي او ډېر زيات تلفات به ورسيږي. اکبرخان ورته وویل چي زه په هر څه پوهېږم. مګر اوس د جنګ سرنوشت په خدای پورې اړه لري او نور ورته مهمه نه ده چي برې د چا په برخه کيږي. هغه کتاب ص ص ۵۷۶-۷۷

دواړې قواوي د سپتمبر پر دیارلسمه په تیزین کي سره مخامخ سوې او، تر ډېر سختو جګړو وروسته، د افغانانو قواوو ماته وکړه. اکبرخان د غوربند خواته ولاړ او انګليس افسر بای ګريو يې ورسره واخيست. کپتان ټروپ د نورو انګلیسي بنديانو سره په علی محمدقلا کي يو ځای سو. په دې توګه د انګليسيانو د عصري وسلو او توپونو او منظمو پوځونو په مقابل کي د افغانانو د مقاومت وروستی سنګر، له تقريبا دوو کالو مقاومت څخه وروسته، مات سو.

نور بيا

د لمړی دوهم او دريمه برخو د لوستلو د پاره پر لاندنی «لينکونه» باندی «کليک» کړی

http://www.arianafghanistan.com/UploadCenter/jahani_a_b_mili_wahdat_de_taarikh_paronake_١.pdf

http://www.arianafghanistan.com/UploadCenter/jahani_a_b_mili_wahdat_de_taarikh_paronake_٢.pdf

http://www.arianafghanistan.com/UploadCenter/jahani_a_b_mili_wahdat_de_taarikh_paronake_٣.pdf

*** *** ***

ملي وحدت زموږ د تاريخ په رڼا کي (څلورمه برخه)
jahani_a_b_mili_wahdat_de_taarikh_paronake_٤.pdf